

Ключевые слова: качество образования, европейское пространство, Болонский процесс, единое образовательное пространство, европейское сообщество, образовательные тенденции, интеграция, европейское высшее образование, евроинтеграционные процессы, европейское измерение.

Kostetska M. V. About Some Aspects of European Higher Education.

Some aspects of European higher education are analyzed, reveals its essence especially during the transition period. General description of the regulatory and financial documents is presented, their social and economic feasibility, it is defined the Bologna process, the process of acceleration of higher education in the late XX – early XXI century is analyzed. It is argued that the study of European and national higher education from the perspective of the Bologna Process intensification is an urgent and pressing needs due time. It is lighted the main trends in higher education in the context of the ideas of education degree in the European Union. It is showed the interpretation of the European dimension in education institutions of the Council of Europe. It is defined the aims and the objects of higher education which are characted in the same way in all European countries. Attention is paid to mastering the basic elements of culture. Outlines the objectives of higher education. Certain trends of higher education in European countries are characterized. The features of modern higher education in Europe are examined/

Keywords: quality of education, European space, the Bologna Process, the only educational community, European community, educational trends, integration, European higher education, European integration, European dimension.

УДК 371.212.3

Кремінський Б. Г.

ФУНКЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА З ТОЧКИ ЗОРУ СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ РОБОТИ З ОБДАРОВАНОЮ МОЛОДДЮ

Визначено функції освітнього середовища з точки зору створення умов для роботи з обдарованою молоддю. Досліджено значення та вплив освітнього середовища, як соціокультурного феномену, на формування та розвиток інтелектуальних здібностей учнівської та студентської молоді. Визначено, що можливість набуття знань з одного боку залежить від рівня розвитку освіти в суспільстві в цілому, а з іншого боку залежить від кваліфікованості кадрів конкретного освітнього закладу. Розглянуто залежність результатів навчання від матеріальної та нематеріальної складових умов навчання. Досліджено існування зв'язку між формальним статусом навчальних закладів і рівнем досягнень учнів на інтелектуальних змаганнях. Наголошено на ролі мотивації до навчання як необхідної складової функціонування освітнього середовища. Виокремлено основні види мотивованої навчальної діяльності та визначено з них найбільш цікаві та перспективні з точки зору роботи з обдарованою молоддю. Зроблено висновок про те, що дійсно ефективна система освіти має будуватися з урахуванням виконання відповідним освітнім середовищем усіх його основних функцій.

Ключові слова: освітнє середовище, функції, навчання, обдарована молодь, мотивація, інтелектуальні змагання.

Підходів до розуміння і тлумачення поняття освітнього середовища існує чимало. Причому останнім часом при розгляді питань, пов'язаних з освітніми середовищами так чи інакше на домінуючі позиції виходять техніко-технологічні аспекти проблеми.

Педагогіка є нерозривно пов'язаною з психологією. Водночас психічні властивості та особливості людини за останні сто років в цілому якщо й змінились, то не настільки суттєво як техніко-технологічні й інформаційно-комунікаційні умови навчання. Відповідно, саме науково-технічний прогрес зумовив необхідність основних якісних педагогічних інновацій, пов'язаних з формуванням та розвитком нових педагогічних технологій і відповідною трансформацією та вдосконаленням існуючих методик навчання. У цьому сенсі є абсолютно зрозумілим і виправданим акцент щодо вивчення сучасного освітнього середовища саме з інформаційно-технологічної точки зору.

Зокрема, розглядаючи педагогічні, методичні психологічні та інші аспекти й

особливості навчальних середовищ, науковці фактично здебільшого досліджують віртуальні, у тому числі іммерсивні, освітні середовища, персональне навчальне середовище або інші середовища, побудова яких ґрунтується на сучасних технічних досягненнях і які існують завдяки певним сучасним інформаційно-комунікаційним технологіям, використанню новітньої техніки та засобів навчання [1-4]. З цієї точки зору, в аспекті створення умов для роботи з обдарованою молоддю, на наш погляд, одним із найбільш перспективних та затребуваних суспільством напрямів прикладних досліджень освітніх середовищ є організація дистанційного навчання. Проте, на жаль, впровадження дистанційної освіти в Україні супроводжується відставанням фундаментальних досліджень теорії навчальних середовищ у цифрових мережах, а нормативно-правова база, на даний момент, орієнтована лише на традиційні форми навчання [3; 5; 6].

Водночас, жодним чином не заперечуючи і не применшуючи значення розгляду проблеми освітнього середовища в зазначених аспектах, ми звертаємо увагу на важливість дослідження проблеми у дещо іншому (хоча й пов'язаному з вже названими аспектами) напрямі, а саме: нас цікавить значення та вплив освітнього середовища, як соціокультурного феномену, на формування та розвиток інтелектуальних здібностей учнівської та студентської молоді. Нас цікавить те, завдяки чому і як саме створюються обставини і умови, що заохочують до навчання, тобто відбувається формування обстановки (середовища), сприятливої для розвитку інтелекту, які саме обставини і умови визначають престижність інтелектуальної діяльності, формують пізнавальні інтереси та освітні пріоритети молодих людей.

Очевидно, у зазначеному контексті дослідження освітнє середовище можна і слід розглядати, так би мовити, на “різних просторових рівнях” і відповідно на різних рівнях узагальнення. Мова йде про атмосферу середовищ, починаючи від масштабу класу (навчальної групи, сім'ї тощо), окремої школи або вищого навчального закладу і до середовища масштабу держави і наддержавних (міждержавних) утворень.

Оскільки існує велика кількість визначень поняття освітнього середовища, які не завжди є взаємозамінними або ж просто описують різні аспекти об'єкта, зазначимо, що ми ґрунтуємося на визначенні, яке використовують, зокрема Д. Костюкевич та А. Кух [7, с. 53], а саме, під поняттям освітнього середовища мається на увазі “сукупність умов, що сприяють виникненню і розвитку процесів інформаційно-навчальної взаємодії між тим, хто навчається (тими, хто навчається) та тим, хто навчає в рамках технології навчання, а також формують пізнавальну активність, за наповнення компонентів середовища (різні види навчального демонстраційного устаткування, програмні засоби і комп'ютерні системи, навчальні та наочні посібники тощо) предметним змістом визначеного навчального курсу”.

Освітнє середовище розглядається як простір навчання в широкому розумінні цих слів, починаючи від узгодженості змісту навчання і його відповідності контингенту та меті навчання і аж до дизайну приміщень, його меблюванню та поліграфії видань, що використовуються.

Безумовно, все в процесі навчання має певне значення. Водночас широко відомими є ситуації коли формальні умови навчання було важко назвати навіть наближено прийнятними, але результати навчання часто виявлялися навіть більш вагомими, ніж коли були відповідні норми і нормативи були дотримані. Яскравим прикладом такої освітньої ситуації є навчання під час та відразу після завершення Великої Вітчизняної війни, коли не було зошитів, замість них використовувались зшитки з газет, не було достатньої кількості підручників і майже зовсім не було наочних і навчально-методичних посібників, методичної літератури тощо. Водночас, процес навчання все одно відбувався, а освітні та наукові досягнення країни у післявоєнний період свідчать про цілком достойні результати навчання тодішньої молоді. Як свідчить досвід та педагогічна практика, досить часто формально високий рівень забезпечення умов навчання зовсім не гарантує високих

навчальних досягнень молоді.

Очевидно, є ще щось, є складова освітнього середовища яка важко піддається формалізації і водночас є важливим чинником, що впливає на результати навчання.

Відомий польський педагог Януш Корчак у своїй книзі “Як любити дитину” розглянув співвідношення категорій свободи і залежності та активності і пасивності як визначальні щодо виокремлення типів освітнього середовища [8, с. 26-29]. Ним було виділено чотири типи освітнього середовища:

- “догматичне”, що характеризується залежністю і пасивністю суб’єктів навчання;
- “безтурботне”, що характеризується пасивністю і свободою;
- “кар’єрне” характеризується активністю і залежністю;
- “творче” освітнє середовище, яке відзначається свободою і активністю.

Очевидно, що для розвитку здібностей обдарованої молоді переважним середовищем є творче освітнє середовище. Водночас зазначимо, що категорії свободи і залежності та активності і пасивності також є взаємопов’язаними, що за певних умов може істотно видозмінювати інтегрований ефект від взаємодії відповідних характеристик. Крім того, актуальним залишається питання про причини виникнення самих характеристик, умов формування відповідних середовищ.

Оскільки результати навчання не завжди безпосередньо залежать від матеріальної складової умов навчання, а іноді навіть можна спостерігати антикореляцію між матеріальним рівнем забезпечення навчального процесу (звичайно до певної межі) та результатами навчання, то напрошується висновок про існування важливої умовно кажучи “нематеріальної” складової забезпечення процесу навчання. На наш погляд, це є емоціональна складова, яка через емоції визначає мотивацію до навчання. Інакше кажучи, бажання і вмотивованість діяльності молодих людей визначають результат їх навчання.

Аргументів та прикладів щодо сказаного вище можна навести чимало. Маючи на увазі роботу з обдарованою молоддю, ґрунтуючись на багаторічному досвіді відповідної роботи та на підставі здійсненого нами аналізу відповідних статистичних даних ми можемо стверджувати, що досягнення обдарованої молоді у навчанні, якими, зокрема, є результати участі у предметних олімпіадах, конкурсах, турнірах тощо, не визначаються напевне лише рівнем матеріально-технічного забезпечення або “престижністю” певного навчального закладу, в якому навчається той чи інший учасник змагань. Певний зв’язок із формальним статусом відповідного навчального закладу безумовно є, зрозуміло, що переможцями учнівських змагань найвищого рівня, як правило, стають учні ліцеїв, гімназій, колегіумів та інших спеціалізованих шкіл відповідного профілю. Це пояснюється хоча б відповідною спрямованістю навчальних програм, кількістю годин, що відводиться на вивчення профільних предметів, відповідним матеріально-технічним та інформаційно-комунікаційним забезпеченням навчального процесу тощо. Водночас, таких спеціалізованих навчальних закладів загалом незрівнянно більше, ніж переможців інтелектуальних змагань відповідного профілю. Причому, як свідчить кілька десятилітній досвід спостережень, “елітні” щодо фінансування та формування контингенту навчальні заклади, як правило, не є лідерами у відповідних рейтингах досягнень учнів.

Отже, можна стверджувати, що справа не лише і не стільки у фінансуванні (матеріальному забезпеченні) навчального процесу, хоча важливість цього чинника важко перебільшити, скільки у принципах відбору учнів (тобто у принципах визначення елітарності), підходах до формування кадрового складу навчального закладу, науково-методичному забезпеченні змісту навчання та, що, на наш погляд, є особливо важливим і ключовим у даному контексті порівнянь результатів функціонування різних освітніх середовищ – мотивації до навчання.

Оскільки об’єктом нашого дослідження є освітнє середовище, а предметом дослідження фактично виступають його функції в аспекті забезпечення роботи з обдарованою молоддю, яка за визначенням має певні здібності і здійснює певну

вмотивовану навчальну діяльність, (адже наявність здібностей вже проявилась у досягненні відповідних результатів навчання), то аспекти відсутності мотивів до навчання нас цікавлять як з точки зору можливості їх уникнення в цілому, так і з точки зору недопущення втрати вмотивованості вже в процесі навчання і відповідного здобуття певних освітніх і кваліфікаційних рівнів, соціальних здобутків, суспільного визнання тощо.

Ми вважаємо, що можна і слід говорити як про рівень мотивації та відповідні критерії його визначення (оцінювання), що є окремим аспектом дослідження, так і про причини вмотивованості певної (зокрема навчальної) діяльності, або ж навпаки, про причини відсутності бажання навчатися (пасивна форма не сприйняття процесу) або навіть відмови від навчання (агресивна форма не сприйняття процесу).

За результатами наших досліджень ми прийшли до висновку, що освітнє (навчальне) середовище повинно забезпечувати виконання принаймні чотирьох основних функцій:

1. Освітнє середовище повинно формувати обстановку затребуваності, престижності знань, створювати мотивацію до навчання, бути спрямованим на формування пізнавальних інтересів тощо (психологічний аспект функціонування освітнього середовища).

2. Освітнє середовище повинно забезпечувати можливість отримання знань відповідно до пізнавальних потреб та інтересів молодих людей (змістовий аспект).

3. Освітнє середовище повинно забезпечувати молодим людям можливість самореалізації, тобто можливість проявити себе, плідно застосувати на практиці набуті знання, вміння, можливість розвивати свої здібності тощо (практичний аспект).

4. Освітнє середовище повинно забезпечувати молодим людям сучасні умови навчання, тобто навчальний процес має бути забезпечений сучасними лабораторними приладами, устаткуванням, інструментами, наочними та методичними посібниками, підручниками, засобами навчання, а власне процес навчання має передбачати можливість використання сучасної техніки та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій тощо (техніко-технологічний аспект).

Зауважимо, що перелічені основні функції освітнього середовища загалом є актуальними для будь-яких освітніх середовищ, але "вагові коефіцієнти" різних функцій та аспекти і конкретні механізми їх практичного втілення можуть відрізнятися залежно від масштабу відповідного середовища.

Зокрема, престижність інтелектуальної праці взагалі та суспільно значуща потреба якісної освіти зокрема, в цілому формується, перш за все, на рівні суспільства, держави, а вже потім опосередковано, трансформуючись відповідно до конкретних умов, втілюється в освітніх середовищах шкіл, вищих навчальних закладів, позашкільних закладів освіти тощо, а також знаходить своє відображення в сімейних цінностях. Слід зазначити, що навіть в окремих підгрупах одного класу психологічний мікроклімат та престижність набуття знань можуть істотно відрізнятися, що, у свою чергу, впливає на мотиваційну складову навчання. Що вже казати про особливості та складові практичної реалізації функції створення мотивації до набуття знань у більш масштабних освітніх середовищах.

Можливість забезпечення набуття знань відповідно до пізнавальних потреб та інтересів молодих людей, з одного боку, залежить від рівня розвитку освіти в суспільстві в цілому (зрозуміло, що в деяких африканських країнах вміння дорослої людини писати вже може розглядатися як суттєве освітнє досягнення), а з іншого боку, істотним чином залежить від кваліфікованості кадрів конкретного освітнього закладу та їх бажання і спроможності організувати навчання належним чином.

Окремо наголосимо на спроможності педагогічних працівників здійснювати навчання належним чином, а саме окрім бажання учнів (студентів), наявності підручників, комп'ютерів, обладнання, сфер застосування набутих знань та високого кваліфікаційного рівня підготовки вчителів (викладачів) останнім часом все більшу роль відіграють

чинники здебільшого економічного, а іноді політичного характеру, які не дають змоги реалізувати існуючий потенціал конкретного освітнього середовища. Нормативні не завжди виправдані зміни програм вивчення конкретних предметів, обмеження видів та форм співпраці учнів і вчителів (скорочення об'ємів вивчення або перенесення тем та розділів на самостійне вивчення, скорочення гурткової та іншої позаурочної роботи, скорочення мережі позашкільних навчальних закладів тощо), скорочення мережі сільських шкіл та неналежна (низька) оплата педагогічної діяльності тощо часто роблять учителів неспроможними забезпечити той рівень навчання, якому реально відповідає рівень їх кваліфікації, позбавляючи таким чином учнів якісної освіти. Аналогічні процеси скорочень, нажаль, відбуваються і в системі вищої та професійно-технічної освіти і також не сприяють підвищенню якості освіти в цілому і розвитку інтелектуальних здібностей студентів зокрема.

Забезпечення учням (студентам) можливості самореалізації пов'язане зі створенням у відповідному освітньому середовищі умов для практичного застосування молодими людьми набутих знань та вмінь, утілення власних бажань та розумних амбіцій щодо досягнення певного соціального статусу та інших здобутків, які ґрунтуються на досягненнях у навчанні, рівні розвитку власних інтелектуальних здібностей тощо. Прикладом можливості ефективної самореалізації є участь обдарованих молодих людей у різноманітних інтелектуальних змаганнях – олімпіадах, турнірах, конкурсах тощо, а самі інтелектуальні змагання відповідного рівня є невід'ємною складовою функціонування відповідної педагогічної системи. Рівень змагань має відповідати (або іноді перевершувати) рівню (масштабу) відповідного освітнього середовища, в якому ці змагання проводяться. Підготовка до участі в інтелектуальних змаганнях є потужним стимулом до навчання, а досягнутий результат є практичним утіленням наданої освітнім середовищем можливості самореалізації. Окремо зазначмо, що зокрема в аспекті забезпечення можливості самореалізації молодих людей, як функції освітнього середовища, її практичне втілення визначається наявністю відповідної педагогічної системи як множини взаємопов'язаних структурних і функціональних компонентів, підпорядкованих цілям виховання, освіти і навчання підростаючого покоління і дорослих людей, але взаємозв'язок між поняттями освітнього середовища і педагогічної системи та їх функціями може бути предметом окремого дослідження.

Також зауважимо, що як свідчить досвід нашої діяльності, для успішного навчання абсолютно необхідним є певний рівень матеріального забезпечення, який дозволяє задовольняти пізнавальні потреби без відволікання на тривалі та болючі процеси розв'язання проблем матеріального характеру, які безпосередньо пов'язані з поняттям формування повноцінного освітнього середовища. Водночас, “занадто” високий рівень матеріального забезпечення, незважаючи на наявні природні задатки та здібності молодої людини, далеко не завжди є сприятливим чинником у процесі навчання та розвитку здібностей. Закони діалектики свідчать, що без протиріччя не може бути розвитку, протиріччя породжує необхідність його вирішення, тобто необхідність діяти. Відповідно молоді люди, які всім забезпечені, всім задоволені, маючи природні задатки або навіть здібності не мають причин їх розвивати (за виключенням хіба що випадку наявності суб'єктивної пізнавальної потреби індивіда, про що нами буде сказано окремо) і, відповідно, нажаль, такі молоді люди втрачають мотивацію до навчання.

Отже, мотивація може бути різною. Аналіз та узагальнення причин, що спонукають до виконання (або не виконання) певної діяльності дозволив нам визначити найбільш загальні мотиви та відповідні їм види діяльності. Нами виокремлено чотири основних види мотивованої навчальної діяльності:

– діяльність з примусу (страх покарання, позбавлення певних вигод, формальне (примусове) виконання вимог нормативних актів тощо);

– діяльність, що зумовлена усвідомленням її необхідності від безвихідності ситуації (без альтернативності щодо вибору виду діяльності, неможливості вибору тематики, спрямованості навчання тощо);

– діяльність на основі усвідомлення її необхідності, що ґрунтується на пізнавальному інтересі, зумовленому бажанням набуття у подальшому певних вигод, перспектив та можливостей;

– діяльність на основі задоволення пізнавальної потреби індивіда, що зумовлена його власними (суб'єктивними) схильностями, здібностями, поглядами, переконаннями, психічними та фізіологічними особливостями тощо.

З точки зору роботи з обдарованою молоддю цікавими, перспективними та дійсно плідними є два останніх з перелічених видів діяльності, оскільки саме такі діяльності мають усі підстави стати творчими (тобто нестандартними) діяльностями, результатами яких може стати створення чогось принципово (якісно) нового.

Очевидно, що найбільш плідною та у хорошому розумінні керованою і прогнозованою є навчальна діяльність зумовлена усвідомленням її необхідності, що ґрунтується на пізнавальному інтересі молодшої людини. Не вдаючись до розгляду тонкощів та особливостей змісту поняття пізнавального інтересу, зазначимо, що саме формуванню та задоволенню конкретних пізнавальних інтересів повинно сприяти відповідне освітнє середовище.

Слід сказати, що спосіб виконання перелічених функцій освітнього середовища істотним чином визначається і залежить від особливостей та призначення самого відповідного середовища. Водночас, будь яке освітнє середовище є відкритою щодо суспільства системою. Відповідно у науковому, соціально-культурному, матеріальному, психоемоційному тощо планах ефективність виконання освітнім середовищем своїх функцій істотно залежить від відповідних настроїв, можливостей і потреб суспільства. Адже, як відомо, жити в суспільстві і бути вільним від суспільства неможливо, а це, у свою чергу, означає, що лише у розвинутому, високотехнологічному та високоморальному суспільстві може функціонувати дійсно ефективна система освіти, існування якої безпосередньо пов'язане з функціонуванням і взаємодією відповідних педагогічних систем, які власне і утворюють єдине освітнє середовище країни.

Використана література:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Смульсон М. Л. Інтелектуальний саморозвиток у віртуальному освітньому середовищі: зміна парадигми / М. Л. Смульсон // Актуальні проблеми психології: Психологічна теорія і технологія навчання. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Т. 8, вип. 6. – С. 250-259.
3. Воронкін О. С. Персональні навчальні мережі в системі дистанційної освіти / О. С. Воронкін // New information technologies in education for all: learning environment: збірник праць VI Міжнародної конференції, ІТЕА-2011, Київ, 22-23 листопада 2011 року. – К., 2011. – С. 202-208.
4. Barr R. B. From teaching to learning – a new paradigm for undergraduate education / Robert B. Barr, John Tagg // Change. – Vol. 27, № 6, 1995. – P. 13-25.
5. Siemens G. Connectivism: a learning theory for the digital age / George Siemens [Електронний ресурс] // International journal of instructional technology and distance learning. – Jan 2005. – Vol. 2, № 1. – Режим доступу: http://www.itdl.org/Journal/Jan_05/article01.htm
6. Чеклецов В. В. Образование в разумной среде / В. В. Чеклецов // Высшее образование в России. – 2010. – № 10. – С. 131-136.
7. Костюкевич Д. Я. Методичні засади організації сучасного освітнього середовища з фізики в загальноосвітніх навчальних закладах / Д. Я. Костюкевич, А. М. Кух; Ін-т педагогіки АПН України, Кам'янець-Поділ. держ. ун-т. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А., 2006. – 228 с.
8. Корчак Я. Как любить ребенка / Я. Корчак – М. : Политиздат, 1990. – 496 с.

References:

1. *Honcharenko S.* Ukrainyskiy pedahohichnyi slovnyk / S. Honcharenko. – K. : Lybid, 1997. – 376 s.
2. *Smulson M. L.* Intelektualnyi samorozvytok u virtualnomu osvithomu seredovyschi: zmina paradyhmy / M. L. Smulson // Aktualni problemy psykholohii: Psykholohichna teoriia i tekhnolohiia navchannia. – K. : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2009. – T. 8, vyp. 6. – S. 250-259.
3. *Voronkin O. S.* Personalni navchalni merezhi v systemi dystantsiinoi osvity / O. S. Voronkin // New information technologies in education for all: learning environment: zbirnyk prats VI Mizhnarodnoi konferentsii, ITEA–2011, Kyiv, 22–23 lystopada 2011 roku. – K., 2011. – S. 202-208.
4. *Barr R. B.* From teaching to learning – a new paradigm for undergraduate education / Robert B. Barr, John Tagg // Change. – Vol. 27, № 6, 1995. – P. 13-25.
5. *Siemens G.* Connectivism: a learning theory for the digital age / George Siemens [Elektronnyi resurs] // International journal of instructional technology and distance learning. – Jan 2005. – Vol. 2, № 1. – Rezhym dostupu : http://www.itdl.org/Journal/Jan_05/article01.htm
6. *Chekletsov V. V.* Obrazovanye v razumnoi srede / V. V. Chekletsov // Vysshee obrazovanye v Rossyy. – 2010. – № 10. – S. 131-136.
7. *Kostiukevych D. Ia.* Metodychni zasady orhanizatsii suchasnoho osvithoho seredovyscha z fizyky v zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh / D. Ia. Kostiukevych, A. M. Kukh ; In-t pedahohiky APN Ukrainy, Kamianets-Podil. derzh. un-t. – Kamianets-Podilskyi : PP Buinytskyi O. A., 2006. – 228 s.
8. *Korchak Ia.* Kak lyubit rebenka / Ia. Korchak. – M. : Polytyzdat, 1990. – 496 s.

Креминский Б. Г. Функции образовательной среды с точки зрения создания условий для работы с одаренной молодежью.

Определены функции образовательной среды с точки зрения создания условий для работы с одаренной молодежью. Исследованы значение и влияние образовательной среды, как социокультурного феномена, на формирование и развитие интеллектуальных способностей ученической и студенческой молодежи. Определено, что возможность приобретения знаний, с одной стороны, зависит от уровня развития образования в обществе в целом, а с другой стороны, зависит от квалифицированности кадров конкретного образовательного учреждения. Рассмотрена зависимость результатов обучения от материальной и нематериальной составляющих условий обучения. Исследовано существование связи между формальным статусом учебных заведений и уровнем достижений учащихся на интеллектуальных соревнованиях. Отмечена роль мотивации к обучению как необходимой составляющей функционирования образовательной среды. Выделены основные виды мотивированной учебной деятельности и определены наиболее интересные и перспективные из них с точки зрения работы с одаренной молодежью. Сделан вывод о том, что действительно эффективная система образования должна строиться с учетом выполнения соответствующей образовательной средой всех её основных функций.

Ключевые слова: образовательная среда, функции, обучение, одаренная молодежь, мотивация, интеллектуальные соревнования.

Kreminsky B. G. Functions educational environment in terms of creating conditions for work with gifted youth.

Identified the functions of the educational environment in terms of creating conditions for work with gifted youth. Investigated the value and impact of educational environment as a sociocultural phenomenon, the formation and development of intellectual abilities of pupils and students. Determined that the opportunity to acquire knowledge on the one hand depends on the level of education in society, on the other hand depends on the specific qualifications of staff of the educational institution. Considered the dependence of the learning outcomes from tangible and intangible components of the learning environment. Investigated the link between the formal status of the institution and the level of student achievement on intellectual competitions. Emphasized the role of motivation in learning as a necessary component of the functioning of the educational environment. Marked the basic types of motivation of educational activity and determine the most interesting and promising ones in terms of working with gifted youth. It is concluded that the really effective system of education must take into account the implementation of appropriate educational environment of all its basic functions.

Keywords: educational environment, functions, training, gifted young people, motivation, intellectual competition.